

AUTORSKÉ VYDANIE • DAR ĽUĎOM KRAJA

Človek, ktorý zostal

Dar ľuďom Košického kraja

Nežiadam slepú dôveru. Žiadam príležitosť zaslúžiť si ju.

Džemal Kodrazi

Kratšie darovacie vydanie • 2026

Táto kniha nie je na predaj

Túto knihu darujem ľuďom Košického kraja.

Nie je technickým volebným programom. Program musí obsahovať konkrétne opatrenia, kompetencie, financovanie, termíny a merateľné výsledky. Taký dokument predstavím samostatne.

Táto kniha odpovedá na inú otázku.

Kto je človek, ktorý žiada o dôveru viesť kraj?

Nechcem sa schovať za billboard ani naučenú vetu. Chcem, aby ste poznali môj príbeh, hodnoty a hranice, ktoré nechcem prekročiť ani vtedy, keď by mi to politicky pomohlo.

Nežiadam vás, aby ste mi verili bez otázok.

Pýtajte sa. Overujte. Porovnávajte moje slová so skutkami.

Dôvera nie je dar pre kandidáta.

Je to dlh voči ľuďom.

Obsah

1. Meno, ktoré sa naučilo byť doma	4
2. Otec, ktorý pozná stratu	5
3. Deti, ktoré odišli	6
4. Prečo už nechcem mlčať	7
5. Zdravie je hranica všetkého	8
6. Práca a dôstojnosť	9
7. Jedenásť okresov, jeden domov	10
8. Ako chcem viesť	11
9. Priamo, v partnerstve alebo presadzovaním	12
10. Desať záväzkov charakteru	13
11. Nežiadam slepú vieru	15
12. List mojim deťom	16

1. Meno, ktoré sa naučilo byť doma

Volám sa Džemal Kodrazi.

Narodil som sa v roku 1963 v Prizrene, v bývalej Juhoslávii. Na Slovensko som prišiel v roku 1984 kvôli láske.

Moje meno tu spočiatku znelo cudzo. Aj ja som sa učil nový jazyk, nové zvyky a nový život. Nemal som pripravenú cestu ani meno, ktoré by mi otváralo dvere. Mal som ruky pripravené pracovať a vôľu nevzdať sa.

Po štyridsiatich dvoch rokoch už nie som hosť.

Hosť príde a odíde. Ja som tu zostal.

Tu som pracoval, podnikal, písal knihy, vychovával deti, robil chyby a učil sa za ne niešť zodpovednosť. Tu som spoznal prijatie aj odmietnutie.

Domov nie je iba miesto, kde sa človek narodil. Je to miesto, ktorému odovzdal svoje roky.

Svoje korene neskrývam. Moje korene siahajú na Balkán, ale môj život vyrástol tu.

Preto nekandidujem ako človek, ktorý prišiel niekomu vysvetľovať jeho kraj. Kandidujem ako človek, ktorý tento kraj štyridsaťdva rokov žije.

Moje meno sa možno stále nevyslovuje každému ľahko.

Ale už vie, kde je doma.

2. Otec, ktorý pozná stratu

Som otcom dvoch dcér a syna.

A som aj otcom dieťaťa, ktoré som musel pochovať.

Keď pochováte dieťa, svet sa rozdelí na život predtým a život potom. Čas nevráti hlas, dotyk ani budúcnosť, ktorú ste si už stihli predstaviť.

Bolesť sa nestratí. Človek sa s ňou naučí chodiť.

Táto strata mi každý deň pripomína, že funkcie sú dočasné a ľudský život sa nedá odložiť na ďalšie rokovanie.

Keď vidím rodiča čakať s dieťaťom na vyšetrenie, nevidím číslo. Vidím strach. Keď počujem, že rodina zostala sama v najťažšej chvíli, viem, že žiadna tabuľka nedokáže odmerať jej noc.

Preto pre mňa zdravie, sociálna pomoc a dôstojnosť rodiny nie sú iba témy do kampane.

Majú tvár.

Moc bez súcitu je nebezpečná. Súcit bez zodpovednosti je iba pekná veta. Verejná služba musí spojiť oboje. Vidieť človeka a vybudovať systém, ktorý mu pomôže načas.

Neviem slúbiť život bez bolesti.

Môžem však slúbiť, že človek v bolesti pre mňa nebude prekážkou medzi jednými a druhými dverami.

3. Deti, ktoré odišli

Moje dcéry odišli študovať do Prahy a zostali tam.

Som na ne hrdý. Zároveň ma bolí, že svoj dospelý život budujú mimo Slovenska.

Mladí neodchádzajú iba za vyšším platom. Odchádzajú za pocitom, že ich schopnosť má cenu, pravidlá sú predvídateľné a o príležitosti nerozhoduje známosť.

Otec nemá dieťa držať doma pocitom viny. Má pomáhať vytvoriť domov, do ktorého sa oplatí vrátiť.

Kraj nevyrieši celú ekonomiku ani všetky rozhodnutia štátu. Môže však lepšie prepájať stredné školy s prácou, pripravovať okresy na investície, rozumne využívať svoj majetok a objednávať dopravu tak, aby sa človek dostal do práce a dieťa do školy.

Predseda kraja musí hovoriť pravdu aj vtedy, keď riešenie patrí vláde. Nie kričať bez výsledku, ale priniesť údaje, návrh a partnerov.

Nechcem mladým sľubovať, že nikto neodíde. Svet je otvorený.

Chcem však, aby odchod nebol útek.

A návrat nebol prehrou.

4. Prečo už nechcem mlčať

Ticho môže byť múdre.

Existuje však aj ticho zo strachu. Ticho, keď vidíme problém a povieme si, že sa nás netýka. Ticho, ktoré mocní začnú považovať za súhlas.

Aj ja som bol príliš často ticho. Pracoval som, staral sa o rodinu a veril, že veci napravia iní.

Potom som pochopil, že čakanie je tiež rozhodnutie.

Preto dnes hovorím. Nie preto, že môj hlas je dôležitejší než váš. Hovorím preto, aby sa rozhodovanie prestalo diať bez ľudí, ktorých sa týka.

Nechcem kraj rozdeľovať hnevom. Hnev môže človeka prebudiť, ale nepostaví most ani nezostaví rozpočet.

Na zmenu potrebujeme odvahu pomenovať problém, pokoj pripraviť riešenie a disciplínu dotiahnuť ho do výsledku.

Pravda musí vydržať otázku, dôkaz aj kontrolu. Nechcem stavať kandidatúru na nedokázaných obvineniach. Ak existuje podozrenie, treba ho preveriť. Ak je rozhodnutie nevýhodné, treba ukázať čísla. Ak sa nič nepreukáže, treba mať odvahu povedať aj to.

Kraj nepotrebuje večný krik.

Potrebuje hlas, ktorý sa ozve včas a potom zostane pri práci.

5. Zdravie je hranica všetkého

Keď človek leží v nemocnici, svet sa zmenší.

Funkcia, majetok aj spory zostanú za dverami. Cenu má dych, výsledok vyšetrenia a človek, ktorý vám vysvetlí, čo bude ďalej.

Nič nie je cennejšie ako zdravie.

Kraj nemá v rukách celé slovenské zdravotníctvo. Nemôže sám vyriešiť poisťovne, financovanie všetkých nemocníc ani nedostatok lekárov.

Má však zákonné úlohy, majetok, možnosti spolupráce a hlas, ktorý musí používať zodpovedne. Môže lepšie mapovať nedostupné ambulancie, vytvárať podmienky pre zdravotníkov v regiónoch a prepájať zdravotné a sociálne služby.

Najdôležitejšie je nepredávať ľuďom zázraky.

Zdravotníctvo potrebuje odbornosť, presnosť a kontinuitu. Rozhodnutia nemajú vznikať podľa nálady jedného človeka, ale pri stole s lekármi, sestrami, pacientmi, poskytovateľmi a zástupcami okresov.

Zdravie nesmie byť kulisa kampane.

Je to hranica, za ktorou sa končí politika a začína ľudský život.

6. Práca a dôstojnosť

Práca nie je iba výplata.

Je to pocit, že človek niečo tvorí, že je potrebný a že sa večer nemusí hanbiť pred rodinou.

Kraj nemôže riadiť celú ekonomiku. Môže však prestať byť prekážkou a začať spájať školy, okresy, zamestnávateľov a ľudí, ktorí vytvárajú príležitosti.

Stredné školy majú pripravovať mladých aj na reálny život. Regionálna doprava má brať do úvahy pracovné zmeny. Nevyužívaný majetok kraja má dostať zmysel. Každý okres má vedieť, čo ponúka a aký druh rozvoja mu môže skutočne pomôcť.

Podpora práce nesmie znamenať výhody pre známych. Kto dostane verejnú podporu, musí ukázať výsledok.

Úctu si zaslúžia aj povolania, o ktorých sa málo hovorí. Opatrovateľka, vodič, kuchárka, upratovačka, údržbár, remeselník či pracovník na ceste nie sú neviditeľné položky.

Bez nich sa kraj zastaví skôr, než si to kancelária všimne.

Kto pracuje poctivo, nemá prosieť o rešpekt.

Má ho cítiť.

7. Jedenásť okresov, jeden domov

Košický kraj nie je jedna ulica v Košiciach.

Je to jedenásť okresov s rozdielnymi potrebami. Košice nie sú Spiš, Gemer nie je Zemplín a život v krajskom meste má iné prekážky než život v odľahlej obci.

Ak každému ponúkneme rovnakú vetu, nevytvoríme spravodlivosť. Vytvoríme iba rovnaký papier pre rozdielne životy.

Rozhodnutie o okrese sa nemá robiť bez ľudí z okresu. Starostovia, primátori, školy, sociálne zariadenia, podnikatelia, občianske združenia a obyvatelia musia byť pri stole skôr, než je projekt hotový.

Kraj má niektoré veci vo vlastných rukách. Pri iných potrebuje mestá a obce. A pri ďalších musí rokovať so štátom.

Ľuďom treba vždy povedať, do ktorej skupiny záväzok patrí.

Nechcem sľúbiť starostovi cestu, ktorú kraj nevlastní. Nechcem obci sľúbiť kanalizáciu, o ktorej predseda kraja nerozhoduje. Môžem však pomôcť spojiť tých, ktorí rozhodujú, aby sa problém prestal presúvať medzi dverami.

Jedenásť okresov nebude nikdy rovnakých.

Môžu však mať rovnakú istotu, že ich hlas bude počuť.

8. Ako chcem viesť

Úrad nie je nepriateľ. Tvoria ho ľudia a mnohí pracujú poctivo.

Preto nebudem hovoriť, že všetci úradníci sú zbytoční. Zbytočný môže byť proces, duplicitná agenda alebo miesto bez jasnej úlohy. To treba opraviť.

Nechcem čistku podľa straníckych zoznamov. Chcem mapu zodpovednosti. Kto rozhoduje. Ako dlho rozhodnutie trvá. Kde sa zastavuje. Čo sa dá zjednodušiť.

Verejná služba nemá byť korisťou víťaza.

Rozpočet kraja tiež nie je osobná peňaženka predsedu. Časť peňazí je viazaná zákonom alebo účelom a nie všetko sa dá presunúť podľa želania.

Každý väčší záväzok preto musí mať rámcový náklad, zdroj, termín a merateľný výsledok. Občan má vedieť, koľko mala investícia stáť, koľko stála, kedy mala byť hotová a kto zodpovedá za chyby.

Rozhodnutia treba vysvetľovať obvyčajným jazykom. Čo sa mení. Koho sa to týka. Koľko to stojí. Kedy to bude hotové. Ako sa dá výsledok skontrolovať.

Vedenie nemusí vždy povedať áno.

Ale aj nie sa dá povedať čestne.

9. Priamo, v partnerstve alebo presadzovaním

Najväčšou politickou nepoctivosťou je sľúbiť niečo, o čom nemôžete rozhodnúť.

Preto svoje záväzky rozdelím do troch skupín.

Priamy záväzok je to, čo môže kraj urobiť vo vlastných kompetenciách po zákonnom schválení. Patria sem krajské cesty a regionálna doprava, stredné školy, sociálne a kultúrne zariadenia, majetok a fungovanie úradu.

Partnerský záväzok potrebuje dohodu s mestom, obcou, štátom, školou, poskytovateľom alebo firmou. Kraj môže koordinovať, investovať či spolufinancovať, ale nemôže konať sám.

Presadzovaný záväzok patrí vláde, ministerstvu, polícii, poisťovni alebo inému orgánu. Predseda ho nemôže nariadiť. Môže však pripraviť údaje, návrh a podporu samospráv a vytrvalo rokovať.

Toto rozlíšenie nie je slabosť.

Je to česťnosť.

Ľudia musia vedieť, za čo ma môžu priamo kontrolovať a pri čom majú hodnotiť, či som urobil všetko, čo bolo v mojich možnostiach.

10. Desať záväzkov charakteru

Podrobný program sa môže meniť podľa rozpočtu, zákona alebo nových údajov.

Charakter sa meniť nesmie.

1. Nebudem klamať o svojich právomociach.

Poviem, čo môže kraj urobiť priamo, kde potrebuje partnera a čo musí presadzovať voči štátu.

2. Každé veľké rozhodnutie vysvetlím.

Občan má poznať dôvod, cenu, termín, zodpovednosť a očakávaný výsledok.

3. Verejný majetok nebude odmenou pre známych.

Predaj, prenájom a využitie majetku musia mať otvorené pravidlá.

4. Schopnosť bude dôležitejšia než stranícka príslušnosť.

Vedúce miesta sa majú obsadzovať podľa odbornosti, integrity a výsledkov.

5. Kritiku nebudem trestať.

Odborný nesúhlas a verejná kontrola chránia kraj pred zlým rozhodnutím.

6. Chybu priznám a opravím.

Nebudem ju zakrývať útokom na človeka, ktorý na ňu upozornil.

7. Okresy budú pri stole.

O regiónoch sa nebude rozhodovať bez ľudí, ktorí v nich žijú.

8. Pomoc bude spojená s výsledkom a zodpovednosťou.

Verejné peniaze majú človeku otvoriť cestu, nie udržiavať bezmocnosť.

9. Nebudem vládnuť iba pre obdobie pred voľbami.

Investícia musí mať zmysel aj po prestrihnutí pásky.

10. Zostanem medzi ľuďmi.

Nie ako herec na návšteve, ale ako človek, ktorý počúva aj nepríjemnú pravdu.

11. Nežiadam slepú vieru

Nechcem, aby ste ma volili preto, že som napísal peknú vetu.

Ani preto, že som prežil bolesť. Utrpenie nedáva človeku automaticky právo viesť iných.

Nechcem hlas za lútosť.

Pýtajte sa ma, koho mám v tíme. Koľko návrh stojí. Či patrí do kompetencie kraja. Čo urobím, ak sa ukáže, že plán nefunguje.

Kandidát, ktorý sa bojí otázok, sa bude vo funkcii báť pravdy.

Som človek s chybami. Neviem všetko a nechcem predstierať opak.

Viem však, čo od seba očakávam.

Neutiecť, keď je ťažko.

Nevymeniť charakter za výhodu.

Neponížiť slabšieho.

Nepripísať si cudziu prácu.

A nezabudnúť, že za každým číslom v rozpočte stojí práca ľudí.

Ak v tomto vidíte človeka, ktorému chcete dať príležitosť, prijmem ju s pokorou.

Nie ako odmenu.

Ako dlh.

12. List mojim deťom

Moje deti,

nepíšem vám preto, aby ste raz mohli povedať, že váš otec kandidoval.

Funkcia nie je dedičstvo.

Meno môže byť.

Chcem, aby ste sa za moje meno nemuseli hanbiť. Nie preto, že som nikdy neurobil chybu, ale preto, že som sa ju nesnažil premeniť na cudziu vinu.

Dve z vás odišli do Prahy. Chápem to. Domov nie je väzenie a láska otca sa nemeria vzdialenosťou, na ktorú pustí svoje dieťa.

Aj tak si želám, aby ste sa raz mohli vrátiť bez pocitu, že ste sa vzdali budúcnosti.

Jedno dieťa som musel pochovať. Táto rana mi pripomína, že nemáme nekonečný čas povedať pravdu alebo urobiť vec, o ktorej vieme, že je správna.

Preto kandidujem.

Nie preto, aby ste mali otca s titulom. Kandidujem, aby ste mali otca, ktorý sa aspoň pokúsil postaviť za kraj, v ktorom ste vyrástli.

Možno prehrám. Prehra však nebude hanbou, ak zostanem čestný. Hanbou by bolo vedieť, že som mal hlas a nepoužil som ho iba preto, že som sa bál.

Ak raz niekto vysloví moje meno pred vami, nechcem, aby povedal, že som bol bezchybný.

Chcem, aby povedal, že som držal slovo.

To je dedičstvo, ktoré vám chcem nechať.

PodĎakovanie

Ďakujem svojej manželke Daške za blízkosť, trpezlivosť a domov, ktorý nevzniká z múrov, ale z vernosti.

Ďakujem svojim deťom za to, že ma učia pozeráť sa na budúcnosť ako na zodpovednosť.

A ďakujem ľuďom Košického kraja, že túto knihu prijali ako dar.

Nech o mojich slovách rozhodnú moje skutky.